

Nr 499.

Av herrar **Ståhl** och **Svensson** i Ljungskile i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 236, med förslag till lag rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner m. m.*

Kungl. Maj:ts proposition nr 236 till årets riksdag innebär sannolikt ett av de starkaste ingrepp i vårt folks kommunala självstyrelse, som någon ägt rum. Sedan detta förslag blivit lag, skola uråldriga kommuner kunna för all framtid utplånas utan egen medbestämmanderätt. Det är självklart, att representanter för dessa kommuner måste ställa sig ytterst tvekande till detta radikala ingrepp, och att syftet är en förstärkning av de efter reformens genomförande återstående primärkommunerna kan icke förhindra denna betänksamhet. Det framstår på goda grunder såsom en elementär yttring av vår gamla kommunala självstyrelse, att kommunerna själva erhålla någon grad av medinflytande vid sin egen utplåning. Helst hade man därför i den föreslagna lagen önskat ett stadgande, att förutsättningen för ändrad kommunindelning vore vederbörande kommuners eget samtycke.

Av olika skäl, som här icke behöva utförligt diskuteras, torde dock kommunindelningen icke kunna göras beroende av ett sådant generellt stadgande. Sannolikt skulle i sådant fall i vissa landsdelar utvecklingen helt och hållet låsas fast, en utveckling, som med nya tidens ökade krav på primärkommunernas bärkraft, i många fall måste sägas vara både ofrånkomlig och sund.

Med större eftertryck kan däremot hävdas, att den storleksgräns, vid vilken Konungen efter förslag av länsstyrelsen skall kunna sammanslå kommuner, i det föreliggande lagförslaget är alltför schematiskt uppdraget. Visserligen understryker departementschefen på flera ställen i föreliggande proposition, att de bestämmande myndigheterna inte böra gå fram med linjal. Det heter t. ex. på sidan 62: »Såsom jag redan framhållit anser jag en schablonmässig lösning av frågan om kommunernas storlek utesluten». Och vidare: »Det kan därför icke komma i fråga, att kommunindelningen skulle bindas vid vissa fixerade tal för folkmängd och skatteunderlag». Detta å ena sidan. Å den andra hävdas med styrka vissa mycket bestämda riktlinjer för sammanslagningarna. Sålunda säges, att en lägre minimisiffra än ett invånarantal av 2 000 icke är tillrådligt. »Bestämmas gränsen till 2 000 invånare, bör den så gott som undantagslöst upprätthållas». Ett underskridande av denna gränsdragning »bör medgivas endast beträffande ökommuner samt kommuner med jämförliga kommunikationssvårigheter». Dessa citat äro tillräckliga för att påvisa, att vad departementschefen med ena handen ger av rörlighet och smidighet i lagens anpassning återtå med den andra handen. Och detta trots att av

propositionen tydligt framgår att gränsen av ett invånarantal av 2 000 ingalunda under alla förhållanden är den riktiga. Tvärtom ge både förslaget allmänna resonemang och, ännu mer, erfarenheterna av förhållandena i praktiken tydligt vid handen, att det i de svenska bygderna finnes många kommuner med mindre än 2 000 invånare, som äga både ekonomiska och andra förutsättningar för ett självständigt liv. Deras ekonomi är god och deras belägenhet sådan, att den endast i sin nuvarande form utgör en naturlig administrativ enhet. Många exempel skulle kunna anföras på sådana kommuner. För vissa speciella ändamål ha de möjlighet att bilda kommunalförbund. Men just den geografiska belägenheten, den egna traditionen och naturliga administrationsenheten utgöra incitament för att kommuner av denna typ icke utan sin egen medverkan böra sammanläggas med andra kommuner. I sådana fall, vilka icke utan en ingående undersökning och självfallet icke i detta sammanhang kunna utpekas, bör en sammanläggning med andra kommuner icke komma i fråga mot kommunernas egen önskan. Från Värmland skulle kunna anföras flera exempel, där kommuner med avskilt läge — utan att vara jämförliga med ökommuner — böra få fortsätta att leva sitt eget liv och där hänsyn böra tagas till speciella betingelser.

Det torde kanske vara oundvikligt, att en principlagstiftning sådan som den här föreslagna erhåller i alltför hög grad kautschukartad karaktär. Sådant förslaget nu föreligger erbjuder det under alla förhållanden icke utrymme för mer preciserade ändringsyrkanden. Det finns onekligen kommuner med ett invånarantal av 2 000, som lämpligen kunna sammanslås med andra, det finns däremot andra kommuner med ett långt mindre invånarantal på ned till 1 000 och därunder som lika uppenbart på skäl, som här ovan anförts, böra få fortsätta sin existens som självständiga kommunala enheter. Att såsom i propositionen faktiskt skett fixera gränsen generellt till 2 000 måste därför sägas vara både omotiverat och olyckligt. I sådana fall, då kommun av denna mindre storleksordning motsätter sig sammanslagning och kan hänvisa till sin naturliga administrativa enhetlighet, sina ekonomiska förutsättningar och sina övriga betingelser för en egen existens, bör en sammanslagning icke ske. Folkmeningen är dock i ett demokratiskt land värd att tillmätas all respekt, särskilt som man måste förutse, att en tvångsvis genomförd kommunindelning i hög grad menligt kommer att inverka på den kommunala självstyrelsens funktioner.

Med stöd av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av proposition nr 236
måtte beakta här ovan utvecklade synpunkter.

Stockholm den 3 maj 1946.

Manne Ståhl.

Wald. Svensson
i Ljungskile.